

Numărul 10.

Oradea-mare 10/23 martie 1902.

Anul XXXVIII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Ultima rază din viața lui Eminescu.

SCRISOAREA I

Repedea 2 iulie 1886.

Iubita mea Marie!

Ablă au trecut trei săptămâni de când ne-am despărțit și mi se pare că sunt ani la mijloc; și cum nu ar fi așa, când din viața noastră de copile nepăsătoare, am trecut deodată într-o viață nouă, plină de dorinți și plină de mistere. Ne-am dat cuvântul, la despărțire, că vom urma, în lume, prietenia noastră din școală; că ne vom împărtăși toate impresiile ce le vom culege în noul drum pe care am călcat. Ce zici tu draga mea? Oare e cu puțință a transmite tot ceea ce simți, tot ceea ce se petrece în adâncimea sufletului, mai cu seamă acum când toate aceste impresii se întipăresc cu o putere atât de vie pe paginile încă nescrise ale vieții noastre? Cu toate acestea, ca să-mi țin cuvântul și tot odată să simt bucuria împărtășirii, îmi voi da osteneala a o face pe cât e cu puțință.

„O! Repede frumoasă și mult desfătătoare, ici colea semănată de câte-un delișor, pe-a căror coborișuri, vâlcele 'ncântătoare, audți murmurând vecinic al apelor izvor!“! Iată minunatul adăpost în care me aflu; adevărat locaș unde sufletul meu, doritor de farmecele naturii, se poate încânta cu prisosință.

Ai să riți, și ce ar mai ride și celelalte colege, când ar ceti cele ce-ți scriu, voi care me tratați pururea de prea mare visătoare.

Se vede, draga mea, că firea nu ți-o poți schimbă, și drept să-ți spun, nici mă-aș da vre-o osteneală în aceasta privință; căci atunci când me aflu cu mine însami, me simt așa de mulțumită cum nu se mai poate, având prilejul de a sta la vorbă cu dragele mele inchipuirii. De aceea pădurea din dosul casei unde pot ascultă ciripitul păsărilor și

monotonul murmur al pâruișului ce trece de-a lungul grădinei, au vrăjit împreună un farmec ce cu atâta drag me desfată.

Accest loc încântător pentru mine, e tot odată stațiune de băi, unde vin mulți să-și caute alinarea suferințelor. Frumusețile naturii nu au inșe aceeaș atragere pentru toți, și mai cu seamă pentru acei ce sânt bolnavi, și de aceea direcțiunea băilor caută să le aducă și alte petreceri, cu musică și danțuri, de la care inșe sêlbateca ta prietenă se sileșce a se sustrage pe cât e cu puțință, alergând la draga ei pădure, să vadă cum luna trimite ploae de raze prin negrul frunziș întunecat de umbră, și să asculte cum privighitoarea zice duiosu-i cânt de noapte. Pare că vèd cum, cu caracterul teu pozitiv, în viitoarea ta scrisoare me vei certă, spuindu-mi că de ce fug de lume, când în lume numai, putem găsi îndeplinirea idealului visurilor noastre de fete; în lume numai vom întèlni pe făt-frumos cu ochii negri, ca noaptea cea adâncă, sau albaștri visători, ca cerul în inserare. Așă ar trebui să fie; căci de când deschidem ochii la viață, spre această țintă ne îndreaptă pașii toți cei din jurul nostru.

Nu, dragă, nu voiū să gândesc încă la așă ceva; la țelul pe care toate îl vedem ca limanul înflorit. Aș vrea inșe mult, să pot întèlni, în aceste dragi locuri, un poet... Aș vrea, pe banca umbrită de frunzișul teilor, să staū cu el la vorbă; să vèd ce s'a petrecut în sufletul lui, atunci când a scris comorile de frumuseți care ne fermecau mintea, când le cetiam împreună. Șireato! zimbeșci? Șciū de ce; ai ghicit numele dragului meu poet, a căruia cânturi au un rêsunet atât de adânc în sufletul meu. Dar unde este el? Nu o șciū... Nu șciū de se află sânetos ori bolnav, nici în ce parte își mai duce viața. Scrie-mi și tu despre tine cum te afli și cum petreci? De sigur că mai bine decât visătoarea ta prietenă care stă târziū noaptea în grădină, privind la cer și așteptând să se coboare spre dènsa „vre

un luceafăr blând, alunecând pe o rază“ ; dar care ar dori să aibă lângă dânsa pe iubita ei tovarășă de copilărie, ca strins lipite una de alta, să-și spue gândurile toate.

La revedere, și cată de vină, după cum mi-ai făgăduit, pentru ca să poți vedea singură, că cele ce-ți spun sunt realități, iar nu inchipuiri, după cum ești poate purtată a le crede.

Riria.

SCRISOAREA II

Repedea 15 iulie 1886

Dragă Marie !

Dacă visurile toate s'ar întrupă astfel cum s'a întâmplat la mine, ne-am deprinde a visă mereu. Pe când me gândiam mai cu drag la mulțămirea ce aș avea, dacă întâmplarea ar face să apară așa de o dată înaintea mea poetul meu iubit, iată că se deschide ușa, și intră în cancelaria stabilimentului, unde me aflam din întâmplare, un fost profesor al meu care făcuse cunoscut direcției, că poetul Eminescu, având nevoie de o cură de hidroterapie, va veni aici. Dă-ți tu singură seamă de marea bucurie ce me cuprinsese, la ideea că în curând am să pot vedea pe poetul la care gândiam cu atâta drag și că am să pot vorbi cu dânsul din când în când. Nu-l vedusem nicădată ; mi-l inchipuiam înalt, cu portul mândru, cu toată înfătoșarea măreață. Când colo ce să ved? Un om încă tiner, înse îmbătrânit de vreme, cu fața palidă, mersul încet, umerile joase și obosite, ca și când ar fi purtat cu greu povoaara tristelor lui gânduri. Ochiul, această oglindă a sufletului, cătau tot în jos măhniți și melancolici, pare că se temeau a privi în sus, să nu-i mai vie cumva inspirarea de care se feriă. Me cuprinsese o adâncă tristeță. Ce a fost el și ce este ? Ce a trebuit să fie sufletul și inteligența acestui om, când erai în toată puterea lor ! Cum îl nimicise boala, și ce urme grozave lăsase asupra-i, făcându-l atât de nepăsător, el care scrisese lucruri atât de adânc simțite !

Câteva zile nu-l mai vedui de loc. Întrebând despre el pe medicul băilor, îmi răspunde, că fiind în stabiliment multe femei, el se feriă de a se arăta, căci urășce grozav femeile, din cauza cărora, zicea el, a suferit multe amarăciuni.

Bucurie în mână străină, îmi zisei. Am sperat mult și am dobândit puțin. Ce soi de fire selbatică or mai fi având și oamenii acești mari ! Pe când toți ceilalți caută societatea noastră, ei fug de dânsa. Dar me întorc și îmi zic : Pot să-l judec și încă așa de aspru, când el poate a suferit atât de mult, întelbind în cale-i ființi „cu chip de inger și suflet de demon“, cum zice el, și când a trebuit să coboare atât de jos idealul ce-l pusese atât de sus ! Cu cât me gândesc la aceste toate, cu atât mai mult se naște în mine dorința de a-i vorbi și a vedea, dacă într'adevăr scrierile lui aș fost înriurite de impregiurările dureroase prin care a trecut, sau dacă ele aș fost inegrite de melancolia sădită în sufletul lui, odată cu simburile vieții.

Ieri ducându-me în grădină, zării pe Eminescu pe banca umbrită de frunzișul frumosului tei, stând cu ochii închiși, dus pe gânduri, și părând a fi cu totul străin de tot ce-l încungiuă. Luându-mi inima în dinți, me apropierei tiptil de dânsul, punându-i mâinile pe ochi. El tresări de odată și, cu o voce înăsprită îmi zise : „Demonii nică nebunilor nu le

daă pace“ ? Nespăriindu-me de loc de aspra-i cuventare, îi răspunsei cu blândeță :

„Nu sunt demon, ei sunt numai o copilă doritoare de a sta cu tine la vorbă și a alungă, de se poate, neagra melancolie ce apasă atât de greu fruntea și ochii tei.“

Fără a privi spre mine, fără a se mișcă macar, răspunse :

„Frumos grai ai. Nu cumva ești mama pădurei care ai împrumutat glasul vre unei zine, să vii să ademenesci strigoii ?“

Îmi veni așa în gând să o rup de fugă. Gândește-te și tu : poet, fost nebun, vorbind de demoni, stigoii și mama pădurei ; nu prea îți vine la îndemână, ori cât de inimoasă ai fi. Totuș me gândii : să mai încerc odată și să mai stric o vorbă, că de fugit am când ; sunt doar mai sprintenă ca dânsul. Me plecai dar cu capul peste umărul lui, punând mâna pe celalt umăr, ca și cum aș fi voit să-l opresc în loc, și me uitai la el cu o privire plină de milă și de jale. Atunci, pare că învins de atâta stăruință, aruncă ochii spre mine, cătând cu ei, ca deșteptat dintr'o admormire adâncă și, cuvântând rar și rășchirat, îmi zise :

„De nu ești fapt, apoi ești demon sau inger ; căci acești doi vicleni adesea își schimbă chipul, și am perdut de mult năravul de a sta la sfat cu ei. Dar de ești așa de bună și blândă, cum te arată fața, și nu te temi de oameni cu mintea zdruncinată, ești umbra primăverii rățăcită prin pădure, în zilele luminoase de vară, și vedând acest copac rupt de furtună, ai venit să te sprijini de dânsul... Feri în lătură ! Nu vedi că-i putregăiu ?“... Și, adânc măhniț, aruncă o tristă căutătură la bolnavele-i picioare, goale, în niște vechi papuci.

— Te înșeli amar. Copacul pe care me sprijin nu e putred și nici nu-i rupt macar. Furtuna nemiloasă ce face adesea jertfe, puțin l-a îndoit ; dar este încă tiner și poate cu încetul să se îndrepte iar și chiar să înfiorească în luna lui Priar.

„Copilă, zise dânsul, cu glasul de tot jalnic, ce blând îmi mai vorbești ! Și unde-i oare lumea în care tu trăești ? Sigur în vr'o planetă, departe de pământ, unde cam greu străbate al gândului avânt, și n'ai luat nimica de la semenii tei ce-și cată vic-time, să poată fi calăi. Tu vii mângăietoare, s'aduci vorbe de milă, acelu ce speranța și mila îi fac silă.

— Nu ai de loc dreptate ! După o noapte neagră, răsare iarăș ziua. Noaptea n'ristare varsă sufletelor zdrobite ; iar ziua cu lumina-i aduce mângăiere. Ziceai adinioară, că graiul meu e dulce, și vorbele-s plăcute ce izvoresc din suflet spre a-ți putea grai. Cu câtă fericire pricep și eu la rându-mi, că-ți curge versul mândru din graiul tei înalt, și n'sferele senine a cugetării tale izvorul poesiei tot încă n'a secat. Și-așa de mult îmi place vorbirea-ți s'o ascult, că mâni, de nu te superi, voi reveni din nou, ca să mai stau la vorbă, cum am făcut și azi. La revedere, dară. Me duc, mi-e teamă tare, să nu me certe mama c'am stat așa târziu.

„Nu ! mai remăi o clipă. E soarele în pară ; aici umbra pădurii l-ascunde de nu-l vedi. Dar cum te chiamă oare, plăcuta mea nălucă ? Te-am mai vedut vre-odată ?... De și de sigur... sigur, nu te-am vedut de mult !

Înterumpându-și inse de odată avântul, și reluând glasul nepăsător îmi zise : Mergi spre casă ?

Merg și eu, să văd unde seșii? Ești om sau nu ești, și mâni veni-vom iarăși, să spunem la povești.

Eminescu me întovărăși până la locuința mea și, voind a se convinge că am intrat acolo, se apropiă de geam și privi înăuntru; apoi, șuerând ușor, plecă cu mersul leneș și greoiu, spre locuința lui, o odaie ce o împărția cu alți trei tovarăși. Fiind prea sărac, nu-ș putea plăti decât un pat. Încântată de reușita îndrăsnelii mele, m'am gândit imediat să ți-o comunic și ție.

Riria.

SCRISOAREA III

Repedea 18 Iulie 1886.

Iubită mea Marie!

Din prima mea scrisoare ai putut vedea, cum fericirea ce am avut a întrecut toate așteptările. Am putut vedea ce adâncă comoară de simțiri există încă în acest creier zdrobit. Ce n'aș da, să fiu medic și să pot vindeca bolnavu-î trup? Căci, de și suferințele lui morale au fost mari, lupta cu nevoile vieții grozavă, apoi soarta nu i-a hărăzit măcar sănătatea, lucru atât de trebuincios prigonitilor ei. Dar nu sunt stăpână pe nici unul din mijloacele ce i-ar putea folosi. Singurul lucru de care dispun e numai sufletul meu, pe care i l-am închinat înainte de a-l cunoaște. Cum fu oare cu putință ca ființa ce a fost iubită de dânsul, să nu-l prețuiască; să nu-i fie credincioasă până la moarte? Ei! draga mea, îți aduci aminte, când vre una dintre fete, venind de-a casă, ne ținea cuvântări asupra drepturilor ce am putea căpăta? Ve spuneam, că eu nu le revnesc; eăci în mâna noastră avem bunătatea și blândețea, arme atât de îndămănatice sexului nostru, și prin a căror întrebuintare, putem domni atunci, când întel-nim în cale ființi, pe care aceste simțiri le pot atinge. Uite! dacă femeia ce a fost iubită de dânsul ar fi fost bună, ar fi ertat-o inima să-i amărească astfel sufletul? E drept că în naturile geniale totul e extrem; și iubirea și ura; așa că el a întrecut poate idealul ce-ș formase în visurile lui de iubire, în bine și în reu. Soarta care e de obicei atât de zgârcită în fericirile ce le hărăzește omenirei, printre noianul de dureri ce-i dă cu prisosință, dându-i geniul, i-a sters fericirea cu totul din cartea vieții. El, afară de nenorocita iubire care-i adusese atâtea desamăgiri, mai avu de luptat și cu neagra nevoie. Căci ori cât de nepăsător ar fi un om față de avu-ție, e trist, grozav de trist, să fi bolnav și să nu ai macar puțința de a plăti patru păreți, unde să poți geme singur, și neavând nici un ban al teu, să aștepti toate de la mila altora.

Pe când aceste gânduri me preocupă, veniră să me poștească la balul ce se pregătise pentru astă-seară și la care trebuia să me duc... Fă-ți idee ce bine am să petrec! Dar nu puteam să nu me duc; eăci printre vizitatorii de aici, e unul care face mamei ochi dulce și laudă mult pe sâlbatica ei fiică. Mai am și nenorocul că acest măgulitor e ceva avut, de și se știe câtă sărăcie morală poate adesea să ascundă banul. Nu-l cunosc bietul și nici știu de-l judec reu sau bine; dar rostul lui e pierdut dinainte; eăci sunt hotărâtă să nu me mărit, decât numai cu un om învățat, fie el chiar sărac. Pe orisonul vieții mele de azi, nu văd înse nimic de așa fel, afară doar de întunecatul prieten al poetului meu care, de câte ori vine pe aici, se cam încurcă în vorbă cu

mine. De și i-e părul cam cărunt, inima lui, după cum văd, e chiar stacoșie. La revedere în curând, eăci n'am de gând să stau mult, și voi sfârși scrisoarea, după ce me voi întoarce. --- --- ---

Uf! Iată-me înapoi. Nefiind decât unsprezece ore, am încă timpul a sta la vorbă cu tine. Îmbrăcată în haina mea națională, intrai în sală cam pe la nouă și jumătate. Un tiner, cu care vorbisem de vre-o două trei ori, cum me vădu, veni spre mine și-mi zise:

„Bonsoir Mademoiselle, vous vous faites attendre; j'étais impatient de vous voir. Comme ce costume vous va bien!

— Ve mulțumesc dle, pentru buna dvoastre întimpinare; dar m'ar fi încântat mult mai mult, dacă aceste binevoitoare vorbe ar fi fost rostite în limba costumului ce port.

„Nous apprenons si peu le roumain, et puis ce n'est pas chic de parler cette langue en société. Pour vous faire plaisir je le ferai volontiers; mais pour vous seule. Les autres me prendraient pour un homme sans instruction.

— Instrucția oare constă în a vorbi mai multe limbi, sau în a avea idei în una din ele?

„Ma foi je ne m'en suis jamais rendu compte; mais je pense qu'on ne pourrait jamais dire de jolies choses qu'en français.

În timpul acesta se făcu mișcare în sală, pentru aședarea rândurilor contradanțului, și vre-o doi tineri veniră să spue domnului cu care vorbiam, că eră timpul să-și aleagă dama. Îmi făcu marea cinste să me poștească în o jumătate de românească.

„Mademoiselle, nu voiți a-mi face l'honneur de a-mi acorda cadrilul?

— Ve mulțumesc dle; catrința românească se potrivește greu cu danțurile străine, și de aceea voesc a remănea numai privitoare.

„Dați-mi voe, Mademoiselle, să ve țin companie.

— Ve mulțumesc foarte mult; dar mi-ar părea reu, să ve lipsesc de plăcerea jocului.

„Nu este o privațiune de a sta lângă o demoiselle aussi charmante, ca mata. Cum ve amușați aci? Sînteți presque invisibile. J'étais vous voir tantôt; dar imposibil de a ve găsi.

— Când e timpul bun, me duc în pădure, unde lucrez, zetes și gândesc.

„Ainsi seule?

— Cu gândurile mele nu sînt nici odată singură, și tocmai când e cineva singur, are prilejul a vorbi cu el însuș.

„Mademoiselle, eți sînt incompetent de a judeca acest lucru, eăci nu dispun de timp pour y penser. La société est très entrainante. Noi sîntem très recherchés dans le monde, și serviciul nostru e embêtant au possible. On a affaire à des brutes qui n'entendent rien.

— Dar ce limbă întrebuintați cu soldații la cazarmă? De le vorbiți dialectul ce ați vorbit până acuma cu mine, nu sînt proști sërmanii, dar nu ve înțeleg.

„Mais Mademoiselle, soldații sînt oameni de rënd; cu ei poți vorbi românește curat.

— Și dvoastre credeți că limba noastră românească e vrednică de a fi vorbită numai cu soldații

la cazarmă și cu oamenii de rând? Oare limba scrisă de Alexandri, Alexandrescu și Eminescu nu ar putea fi vorbită chiar de zei?

„În poezie, scrii acolo câteva vorbe, qu'on se donne beaucoup de peine, să le găsești, să le alegi; dar când e vorba de a întreține o conversație, nu e atrenant; nu găsești des expressions choisies.“

Lumea ce sfârșise cadrilul, căută locuri, încât convorbitorul meu fu silit să dea pe al său unei domnișoare obosite, și astfel putui scăpa de franțușitul meu curtenitor. După ce mai schimbai câteva vorbe cu unele din doamne, o luați spre casă, și iată că m'am pus să sfârșesc scrisoarea începută.

Tu care iubești la nebunie limba franceză și pe tinerii cari spun cuvinte curtenitoare în această limbă, sigur că vei ride de mine, cum de nu-mi place și mie.

Poate de nu am fi de naturi atât de deosebite, nici nu ne-am iubi așa de mult. Apoi mai știi înțelegerea ce avem, de a ne împărtăși toate impresiile, astfel după cum le simțim, iar nu după gustul aceleia ce o să le citească. Din scrisorile tale, ved că și tu faci ca și mine. Te-aș ruga înse, să-mi dai mai multe lămuriri asupra verișorului tu, acest tovarăș de copilărie care a revenit din lunga-i pribegire, prin țările străine, tocmai în timpul când zburdălnica-i verișoară și-a sfârșit studiile. Deslușiri cât de grabnice îți cere draga ta prietenă care te iubește foarte mult.

Riria.

Erotica lui Eminescu și a lui Coșbuc.

(Fine.)

Tot astfel Coșbuc nu ne-a lăudat în destul pe Rada, când ne spune că pentru un ris al ei se ceartă ficiorii la joc, și se iați la trânteli. Dar când ne spune, că bătrânii se opresc uimiți în fața ei, că li se umeșesc ochii privind-o — este supremul elogiu, ce un poet îl poate da unei fete frumoase.

Și Rada, care poate scoate satul întreg din sărite, se teme totuș de cineva și noaptea nu poate să doarmă, când se gândește, că poate să-l piardă cumva pe el — pe Vladu.

Și la urma urmei, Vladu e vrednic de dragostea celei mai frumoase fete, căci dragostea lui e atât de intensivă.

Ea e săracă și el nu vrea să știe de frații lui, cari vor să-i lege de cap o urită cu avere. („Numai una!“)

Așa săracă cum e ea
Aș vrea s-o iați! Atât aș vrea,
Dar oameni rei din lumea rea
Îmi tot închid cărarea.

Cum să nu-l aibă Rada drag, când el se ia cu toată lumea de piept, când e vorbă de dânsa?

Mi-e dragă una și-i a mea,
Decât să me desbar de ea,
Mai bine-aprind tot satul!

Când Vladu trebuie să plece la oaste („Recrutul“) cu câtă gingășie concrede fata prietenului său

de cruce. Să-i poarte grija, să nu o joace alți ficiorii la horă. — De-a vedea pe cineva, pe la ei, în fapt de seară, sugrume-l, căci el va merge la judecată și pe el să-l bată Dumnezeu!

Poartă-i grija! Tot a mea
S'o găsească, tot dor să-mi poarte,
Dar de nu-i păzi-o bine,
Ți-ai găsit dușman în mine,
Căci fac foarte
Pentru ea!

Câtă viață, câtă putere în dragostea acestui flăcău, care se ia de piept cu toată lumea și e în stare să sugrume pe orii cine ar cuteză să-l fure drăguța!

Cât de palidă și fără viață e revolta pasivă a lui Eminescu din „Satira a patra“, când el degeră de frig la poarta iubitei, în vreme ce „ea zimbește tuturora cu gândirea ei ușoară“ —

Revenind la Vladu al nostru, trebuie să constatăm, că ajuns flăcău, începe a se răsbună de zăpăceala, ce i-o pricinuiseră fetele, când eră numai flăcăianu. Acum el e de cătră pădure, conșciu de superioritatea lui, și ele sunt cele zăpăcite.

Când dimineața trece pocnind din biciu („Pe lângă boi“) ea sare pripită să-l întrebe cum a dormit. Iar el, fără multă vorbă dă să-o sărute în mijlocul drumului. Ea se sbate, îl lovește — și pe urmă toată ziua n'are astimpăr, îl pare reu și abia așteaptă seara să-l roage de iertare.

Când el nu mai dă câteva zile pe la ei („Dragoste învrăjbită“) fata nu mai știe pe ce lume e. Seara se așează sub cireș — martor al dragostii lor — și când, pe urmă, el se reîntoarce, ce frumos îl roagă de iertare.

El șede în prag, ea vine tiptil, îi acopere ochii cu mâinile, îi șoptește ceva și fuge („Subțirica din vecini“) El o chiamă să vină iarăș, dar ea nu-l ascultă, căci nu vrea să se lase sărutată.

Atunci el se întoarce nepăsător zicându-i: „Ei, du-te dar!“ Și cum sta așa cu fața întoarsă, se pomenește de odată, că cineva-i ridică përl de pe frunte și când se întoarce ea-i cade în brațe zimbând cu un fel de frică: „Reule, te-ai supărat?“

În „Politică“ flăcăul se joacă acum el cu fata, prefăcându-se nepăsător și abia când ea începe a plânge, îi spune, că numai a glumit.

În toate creațiile erotice ale lui Coșbuc superioritatea flăcăului e vedită, de aceea poezii ca „Nu te-ai priceput“ și „Ispita“ unde fata e mai îndrăgneață și ficiorul mai sfios sunt adevărat excepții, după cum adevărate excepții sunt și flăcăii gurăcască când e vorba de joc și de fete!

Dar aceasta superioritate a flăcăului nu eschide farmecul și drăgălășia femeii. În „Fragment“ el dă să iasă afară tremurând de mânie, blăstămându-o și când să-și pue piciorul în prag, o vede lăcrămând.

O clipă șovăește, apoi de-odată

Colosul

De gânduri la privirea femeii s'a topit!
Și galben la picioare-i s'așterne furiosul!

Cine nu se va gândi la „Vinere și Madona“ lui Eminescu și nu va află o deseversită asemănare între acești doi poeți, cari în stăpânirea celei mai puternice mâini asupra femeii sunt în stare să uite totul și să se calmeze de o singură lacrimă a femeii

MIHAIL PAVEL
episcop gr. cat. de Oradea-mare.

— „un strop, un singur strop“, zice Coşbuc; „o privire umedă şi rugătoare“ zice Eminescu.

Romanul nostru de la ţară se încheie cu „Spinul“, când îndrăgiţii noştri sînt miri şi ea joî se cunună. Flăcăul e tot vesel şi glumeţ, dar fata pare mult mai serioasă ca înainte. Când flăcăul îi scoate spinul ce-î intrase în talpă, ea nu mai e aşă dornică ca mai de mult şi când el îi cere plata

. . . ea-l loveşte 'nceţişor
Zimbind cu palme peste gură.

Cine i-a spus fetei de ţeran să fie aşă de cuminte când e mireasă? Cine i-a spus, că sărutările sînt cu atât mai dulci, cu cât sînt mai rare? Cine i-a spus, că prin aceasta receală impusă potenţează mult mai tare dragostea flăcăului?

El se necăjeşte că-l poartă ca pe copii cu vorbe; de odată un zimbet ştrengăresc i se joacă pe buze. În urma urmei nu va muri el în aşteptare până joî.

Şi joî tu n'ai ce să mai zici,
Că pentru multe mî-estî datoare! . . .

Alături de icoana fericită a mirilor, poetului nu-i scapă din vedere chipul înduioşător al flăcăului, ce moare în floarea vârstei („Sub patrafir.“) Ce linişte şi ce înduioşătoare resignare acompaniază această ultimă spovedanie a flăcăului, ce moare.

Îată cum îşi înşiră păcatele :

Eû me cunosc; sînt păcătos,
Că prea am dus-o 'n ris şi 'n glume,
Prea drag mi-a fost să fiu în lume
Şi-am prea iubit ce-a fost frumos,
Pe lângă vin voinicii roată
Şi chiote pe deal în zori
Şi ziua luncile cu flori
Şi hora noaptea 'n şed tori
Şi via a toată!

Şi mi-a plăcut 'n jurul meu
Să văd flăcăi pe bătătură
Şi cobza cu isonu 'n gură
Să-mi zorn e zorind mereu;
Să văd cum se cotesc şirete
Pe-ascuns nevestele, şi-aprins
Să simt de peste br u cuprins
Trupşorul cel subţire 'ncins
Al unei fete.

În aceste două strofe Coşbuc concentrează toată fericirea flăcăului, tot farmecul ce viața il avea în ochii lui.

Şi nu mai şci  . . . at ta-  tot.
Ba, taică, stai! E cu vecinul.
Pe palme m'alintă creştinul
Şi drag m'avea ca pe-un nepot...
Iar e  i-am sărutat nevasta!
El moş, ea o copilă-ab ,
Mi-a fost şi milă cum pl ngea,
Şi, Doamne, ochi frumoşi ce-avea —
Păcat e asta?

Nu poate intră în mintea lui, cum ar fi oare păcat, că a sărutat nevasta vecinului, când ea e co-

pilă ab  iar bărbatu-seu moş, şi mai ales când „Doamne ochi frumoşi ce avea“ — —

Acum când şcie că i-a sunat ceasul, nu se estasiaz  pentru moarte ca Schopenhauer în teorie, nici nu tremur  de ea, ca Schopenhauer în prosă.

Şi dacă îi e jale, că moare, e că :

Tata-  mort
Şi mama-  cu copii s rmana,
Ei de la mine-aşteaptă hrana.

De ei mă-e jale, nu că mor.
Dar cum e scris . . . Că sînt dator
Şi e  c-o moarte

C t  deosebire între resignarea flăcăului în fa a morţii şi între apoteosarea ei în sonetul lui Eminescu :

Par' că me v d murind: în umbra porţii
Aşteaptă cei-ce vor să me ingroape,
Aud c nt ri şi v d lumină de tortii.

O, umbră dulce, vino mai aproape,
Să simt plutind deasupra-mi geniul morţii
Cu aripi negre, umede pleoape.“

Eminescu visează Moartea şi o doreşte ca pe un m ntuitor; flăcăul lui Coşbuc nu-  trece prin g nd să se g ndeasc  la ea, decât când vede că nu mai are multe. Şi atunci, cu toată părerea lui de reu pentru lumea ce îi er  atât de dragă, işi pleacă capul resignat, căci în sf rşitul lui el vede puterea neînduplecat  a sorţii, de la care nu se dă abatere, pentru că „a   i-a fost scris!“ Acest „cum e scris“ călăuzeşte viața ţeranului din leagăn, il m ng ie în necasuri şi dureri, scutindu-l de lupta, ce lumea inteligentă însedar vrea s'o susţie împotriva copleşitoare  puteri a sorţii — şi închide în urmă-  poarta vieţii cu acelaş farmec de resignat  m ng iere, pe care lumea de la oraş nu şcie să-l preţuieasc  în de ajuns.

Astfel ni se presint  dragostea în poeziile lui Coşbuc.

În aceste mărgăritare erotice numai de două ori ne vorbeşte poetul de dragostea proprie. („M nioas “, „Subţirica din vecini“) în celelalte rem ne obiectiv şi ce-  ar voi să-  alc tuieasc  biografia din versuri, trat nd despre dragostea din tinere e a poetului, s'ar alege cu un singur nume : Lina.

Dar —

Mai de mult... ah toate-aceste
Mai de mult s'au int mplat!

Foarte caracteristic pentru concepţia erotică a lui Coşbuc e al XI-lea dintre „C ntece“. Poetul obicinuit cu sinceritatea Linei, se revoltă la cochetăria şi afectările frumoasei Doamne, care il fermecase. De şi poetul nu ne-o spune, credem că nu greşim, când susţinem, că acest c ntec e scris după trecerea lui în România.

Ah, c t ești de frumoasă doamnă,
Când stăm la vorbă am ndoi,
Dar mai sles când spu i *blasat *
Că via a asta e noroi.

Mi-araţi briliantata m n 
Şi obositul cap  i-  plecă —

Ești intruparea frumuseții
Visată de poeții greci.

Tu me omori cu ochii nobili!
Receala ta m'a fermecat;
La foșnetul cel cald al rochiilor
Dintr'un copil me simt bărbat.

Și-atunci cât riști aristocratic
Cu vecinicul teü „mon-ami“,
Ah nu 'nțelegi sublimă doamnă,
Cu ce plaisir te-aș pälmuir!

Unde a ramas drăguța de Subțirică din vecini?
Șciea oare când se lăsă în brațele poetului și când
li mângăia fruntea — șciea oare fata aceea dulce și
naivă, că fruntea aceea avea să fie incununată cu
lauri? Șciea oare, că mâna ei nu-i destul de fină ca să
mângăie fruntea unui nemuritor, că dragostea ei de
fată simplă din popor nu e destul de puternică,
pentru ca poetul să nu treacă în alte brațe, mai
blasate, mai brilantate, mai aristocratice, mai potri-
vite într'un cuvânt pentru un poet din lumea mare.

Nu șciea — nu șciea, săraca...

Și poetul din înălțimea lui de astăzi mai a-
duce-și oare aminte de drăguța din vecini, care l-a
iubit așa de mult și i-a inspirat cele mai frumoase
versuri, dar care nu avea mâna brilantată, nici nu
șciea să-i zică „mon-ami“, ca doamna aceea fru-
moasă și rece din capitală?

Sau a uitat-o și el, îngropând dulcea ei iconă
în trecutul lui atât de luminos, ale cărui raze con-
stitue cea mai intensă lumină în aureola lui de ne-
murire?

Budapesta.

Al. Ciura.

Toanele Iernei.

În minte Iernei ce-ți veni?
Se încercă să vadă,
Că Primăvară dac' ar fi,
Cum oare o să-ți șadă?

Trimise după Crivăț dar,
Și după Ger trimise
O epuroaică de hotar
Cu cărți de Dênsa scrise.

Iar daeă 'n grabă mi-ți chemă
Și 'n grabă că veniră,
Ea doru 'ntreg le arătă
Și-asupră-ți chibzuiră...

Cu mânilor în sîn să stea
Și fără geruțală,
Lui badea Gerul nu-ți veniă
De fel la socoteală;

Lui ghiuju Crivăț de pe-acum
I se 'ndolă spinarea,

Că nu eră să aibă cum
Să-și plimbe răsufletarea.

La urma urmei, vrând-nevrând,
Stăpânei se plecară,
Se duseră la poli curând
Și sfoară 'n lume dară...

Așă, rêmaseră în șuri
Și sania cîoplită
Cu fel de fel de 'nflorituri
Din ghițață lustruită,

Și armăsarii amêndoi
De-o viță minunată,
Înștripați din câte-un sloi
Din Marea Înghițată;

Rêmaseră grămeci-grămeci
Futoarele-ometoase
Din care scarmenă zăpezi
O ceată de vântoase:

Și-aș mai rêmas în magazii
La țurțuri de cristale
Și mazărică, miș de miș
De lădi și de ocale...

Se miră lupi și urși bêtărâni:
N'aș vișor, n'aș zăpadă, —
Nu-și par în codrii lor stăpâni:
Voioși cum să se vadă?

Și soli trimit Reginei lor,
Și soli pe Regină
O află, — nu-și cred ochilor, —
În raze de lumină:

E îmbrăcată c'un vestmânt
De cer de primăvară
Și cată dulce pe pământ
Acî, la noi în țară;

Și-a pus coroană și cercei, —
Podoabă feclorescă, —
Din timpurii ghioceli
Momiți să înflorească...

Și-ți zice-un urs, înfățîșând
A neamurilor jalbă:
— „Îți stă frumos, — de t'ei fi vrând
Senină, mândră, albă, —

„Nu cu vestminte fecloresci
Ce ai polei de soare,
Dar cu cojoace străbunești
Cu luci de ninsoare;

„Și nici cu flori de câmp, cu cer
Lipsit de ori ce vlagă,
Dar cu gătelă de flori de ger
Pe 'ntinderea întreagă,

„Cu cerul de-un albastru 'nchis,
Cu frigul ce străbate,
Stând tuturor pe fețe scris
Cu flori de sănătate...

„Aceasta e, Măria-Ta,
Domneasca-ți frumusețe :
Ori încotro ai căutat,
Privirea să-ți răsfețe

„Velințe albe de zăpezi
Pe care, sclipitoare,
Când peste țarină le așezi, —
Le faci mai roditoare ;

„Copaci, de chioțură suriți,
Ori plini de promoroacă ;
Copii apoi, ce fericiți
Cu mingi de-omăt se joacă...

„Ia lasă Primăverei, zeu,
A fi ce e, ce pare, —
Oasă-i frumos : la locul său
Când este fiecare...“

Bêtrâna Earnă se 'n cruntă,
Îar cerul se închise,
Și multe-o clipe-o frământă.
Ce solul-urs îi zise...

Îar el se duse-a povesti
La neamuri, în pustie,
Să nu mai umble-a se jeli,
Căci earnă... o să fie...

N. Rădulescu Niger.

Ce ți-e drag.

Novelă.

(Urmare.)

Ba dragostea ei, o dragoste concentrată numai la
un punct, ochiul care nu vede altă într'un uni-
vers mare decât un singur soare, un soare cald și
strălucitor — devenirea mai doritoare, mai setoase și
mai nempăcate.

Și — vitregimea sorții te face uneori cutezător
și energic.

— Mamă — zise odată Anița — nu m'oiu mă-
rită după mirele meu, nu-mi trebuie, nu mi-e drag.
Pune-me pe foc, taie-me 'n două -- nu m'oiu mă-
rită după el.

Mamă-sa-și bătù 'n palmi.

— Cum să nu te măriți tu, draga mamei? Ba
mărită zo tu, cum să nu te măriți? — Și-i fi pre-

oteasă, și-i fi doamnă, — fi zeti, pulcuța mamei, ca
și care n'o mai fi. — Și-i ședea după masă, cu mâ-
nile 'n poală, îmbrăcată și pupuțată ca o păpușe. Tu
fată fără de minte.

— N'oiu fi, mamă ; nu vreu să fiu și nu știu
să fiu. — Io nu știu să fiu doamnă, nu știu și nu
vreu. Io nu știu vorbi de pe carte, io nu știu trăi
domnește, și n'am dragoste pentru viața domnească.
Oiu toarce, oiu țese, oiu pune pânză, — mi-oiu
mulge vacile, mi-oiu strungări oile, — acele-s de
mine și acele mi-s dragi. — Să șeadă domni la
masă așternută, se mănca pâne albă, — i-oiu mănca
pe vatră, la zarea focului, mălaiu copt în spuză ;
dar oiu mănca cu tignă, că oiu mănca cum știu și
cum imi place. Pânea mea n'a fi albă ca pânea dom-
nilor, dar a fi bună și dulce, că oiu mănca cu cine
mi-e drag.

„Ascultă la vorbe“, socoti lelea Solomie, — și
se făcu foc și pară.

Ea vedea una, fata vedea alta. Ea i ținea na-
intea ochilor o pânză 'ntraurită, ca prin aceasta
pânză să-i arate lumea ; dar fata, cu ochii ei, nu ve-
dea prin pânză, și nu-l vedea — pe el.

Mama vorbi și se certă, dar copila se făcuse
dârză și cerbicoasă. Pământ înțelenit, în care nu mai
prindea nici o semântă.

Mama se făcuse aspră și neimpăcată, iar biata
copilă, în urmă, a început — tot acolo unde ajunge
cel mai slab — a început a plânge.

Așa le-a aflat moșneagul, tatăl Aniței. Pe bē-
trâna spunând vorbe aspre, pe fată plângând.

Bêtrânul n'a zis nimic, dar se uită la fată cu
durere. I eră dragă copila, numai pe ea o avea.

Eră o noapte de vară, caldă și domoală. Toate
erau liniștite, toate dormiau, — numai din când în
când se aușia clopotul unei vaci cum rumegă în ocol.

Bêtrânul încungurase curtea, trecu prin sură,
căută șoprul, trecu ocolul, își legase viței — și se
culcase.

Sub ștreșina casei, pe o prisacă naltă, într'un
pat mare, stătea tăvălit, și ascultă taiele unei nopți
frumoase de vară.

Ar fi dormit, dar nu putea. Lacrămile de aseară,
lacrămile fetei, nu-l lăsa să adoarmă.

Ascultă cum respiră noaptea, cu grăește firea
— din aer, din păduri și din vèzduh.

În pădure s'aușia cântând un huhurez, un su-
net monoton și spărietor ; în aer i se părea că vede
mii de fluturași mărunți, cum își bat aripioarele în
raza lunei ; și-i părea cumva reu că nu mai tac gre-
lușii, ca s'asculte niște șoapte line și taïnice, ce
transpiră prin aer.

Și — cum stătea așa, ca uitat de sine — odată
aușia, departe oareunde peste cele păduri — aușia o
doină, doioasă și legănată ; o doină, de care se pă-
rea că se leagănă pădurile.

Și cum stătea așa, cu trupul pe pământ, cu
sufletul în altă lume — simți că așa-l pètrunde, așa-l
îndoioșază, și așa-l rădică doina acea lină, până în
stele. Simțea ceva tiner în sine, ceva tiner dor jel-
nic, — eră inspirația sufletului poetic.

Doina se oprì pe un minut, dar iară se aușia :

„Cine n'are dor pe vale,
Nu șci luna când răsare,
Nici noaptea eăt e de mare.“

Bătrânul ascultă cu plăcere doîna, și ascultă cum se repetă din păduri în păduri, din culmi în culmi, până ce se liniștea oareunde departe pe văi. — A mai audit el cuvintele acestea, dar nu i-au părut atât de frumoase în vecl. — Doina încetă din când în când, și el abia așteptă s'o mai audă.

Și s'audiă mai departe :

„Cine n'are dor pe luncă,
Nu șei luna când se culcă,
Nici noaptea cât e de lungă.“

Bătrânul repetă și el în sine : cine nu are dor pe luncă... Și i se părea că visează, Doamne iartă — eră tiner și holteiū, și Solomia fată mare.

Cântecul încetase, și el — așa în gând, tot doina aceea o cântă.

Și legănat de doină, și încântat de poesia nopții, într'uu târziu, ațipi bătrânul.

Dar n'a trecut mult, i se părea că abia ațipise, și săriră câni, trei câni deodată, lătrând ca pe lup. — Câni o luară peste curte, săriră în ocol, și din ocol trecură gardul, și — tăcură toți, ca și când le-ai fi luat graiul.

„Ei — om cunoscut“ — socoti bătrânul, și așteptă să se ivească cineva.

Dar nu s'a ivit. — Iar câni 'ntoarseră 'nderet și se culcară pe foale.

Și — cum se uită bătrânul, așa pe lună, odată rădică capul și se uită lung.

La marginea ocolului, lângă portiță, stătea Anița și lângă ea un fecior. — Feciorul avea șerpar lat la brâu, și pe cap o căciulă mare de miel. Stătea nalt lângă portiță, iar Anița stătea lângă el îmbrătoșată, cu capul răzimat pe umărul lui.

Bătrânul înțelese toate. Și-și mai repetă în sine : „cine n'are dor pe vale...“

(Finea va urmă.)

V. R. Buticescu.

De când te-am îndrăgit...

*De când te-am îndrăgit pe tine,
Nu mai gândesc la nici un bine,
Și somn și vis tot mi-ai luat
Și nu te-ai gândit la păcat.*

*Când me uitam printre perdele,
Simțiam cum visurile mele
Tot unul câte unul zboară
Și toate la tin' se coboară.*

*Tu le sdrobiai cu nepăsare,
Tu nu șiai că-ți păcat mare,
Să stingi atâtea doruri, toate,
Ca să rămână vecinic moarte.*

Victoria.

Ce mi-a povestit luna.

(Andersen.)

Eu cunosc un Pulcinell,* zise luna. Publicul jubilează, când îl vede; ori ce mișcare a lui, e comică, aduce casa repede la ris și voie bună, și totuș nu e precugetat la nimic, aceasta-i calitatea lui înăscută. Chiar, când eră mic și se jucă cu alți copii, încă eră un pulcinel; spre aceea îl crease natura; ea-i dete un ghîb în spate și altul în piept; internul lui inșe, spiritul, fu înzestrat din abundență; nimeni nu avea un simțemînt mai adânc, o elasticitate a spiritului mai tare, decât el. Teatrul eră lumea lui ideală. De ar fi fost el crescut suleget, ar fi devenit primul tragic pe ori ce scenă; faptele mari, eroice, îi umpleau spiritul, și totuș el trebuî să fie un pulcinel. Chiar și durerea lui, melancolia lui, înmulțiau uscăciunea comică din fața lui brăzdată adânc și causă ris în publicul numeros, a cărui favorit el eră. Frumoșica Columbină eră amicabile față de el și bună; totuș mai bucuroasă se mărită după Arlechino; ar fi și fost prea comic, de se însoția frumșeța cu acel „dobotoc“. Când eră Pulcinel reu dispus, singură ea îl putea face să ridă, da, să ridă cu hohot; mai înteu făcea ea pe melancolica, apoi ceva mai liniștită și în fine plină de voie bună.

„Știu eu bine ce-ți lipsește; dta ești amoresat de mine“. — Și el trebuia să ridă.

— „Ești amoresat? asta ar fi ceva nostim! Cum ar mai aplaudă publicul!“

„Da, da, dta ești amoresat!“ răspundea ea cu patos comic. „Dta ești amoresat în mine!“

— „Da, așa ceva se poate lesne spune celui ce știi că nu e amoresat!“ și Pulcinell săria în sus de ris; îi perise melancolia. Și totuș ea spusese adevărul; el o iubiă cu foc, precum a iubit el bunul și mărimea în arte. La nunta ei el fu figura cea mai serioasă; noaptea inșe plânse el; de i-ar fi vedut publicul fața cea stoarsă, ar fi avut ce aplaudă.

„În zilele aceste muri Columbina; în ziua înmormântării s'a permis lui Arlechino a nu se arată pe scenă; el eră un veduv turburat. Directorul trebuî să dee ceva amuzant, ca publicul să nu simtă așa tare lipsa frumoasei Columbina și a ușurelului Arlechino; de aceea Pulcinell trebuî să fie duplu de vioiu; el jucă și sări cu durerea la inimă și fu aplaudat și jubilat: Bravo! Bravissimo! Pulcinell fu rechemat; o, el eră neprețuit!“

„Eri noapte, după reprezentațiune, ești micul monstru singur din cetate și merse la singuratecul — cimiter. Cununa de flori de pe mormântul Columbinei eră aproape vestică, el se aședă pe mormânt; eră demn de zugrăvit: cu palma sub obraz; cu ochii țintă în sus; ai fi jurat că-i un monument: un Pulcinell la mormânt — original și comic. De și-ar fi vedut publicul pe favoritul seū, l-ar fi aplaudat de sigur: Bravo, Pulcinell, bravo, bravissimo!“

Trad. de

I. Pop Reteganul

* „Pulcinello“ e o mască caracteristică a poeziei populare neopolitane. Originea are de a o mulțumii unui țeran ridicol din ținutul Sorrento, care în veacul al zecelea se îndatinase a duce în piața Neapolei puțiceri (pulcinelli.) Îndată deveni o figară stabilă pe scena poporală italiană, dar și la petrecerile populare, cu deosebire în carneval. Pulcinell e un ștrengar mic, descrescut, cu apucături agere și pișcatoare.

SALON.

Jubileul episcopului Pavel.

— La 21 martie 1902. —

Diecesa gr. cat. de Oradea-mare are serbătoare. Ea serbează jubileul de cincî-zeci de ani de preoție a episcopului său Mihail Pavel.

Bucuria acestei serbări înse trece peste marginile diecesei, încălzește toate inimele românești, aprinde pretotindenii făclia devoțiunii.

Serbătoarea diecesei oradane este serbătoarea națiunii întregi.

Căci cel ce cu atâta succes ș-a pus serviciul în folosul națiunii sale, cel ce are la activul său atâtea fapte pentru înaintarea neamului, — acela nu aparține numai unei singure diecese, unei singure biserici: ci este al tuturor, fiul întregului popor; toți de-o potrivă se bucură de fructele activității sale, toți de-o potrivă îi aduc prinusul recunoștinței și al stimei.

Ce a făcut episcopul Pavel pentru națiunea sa, știe fiecare Român cu carte. Cel ce n'ar ști, n'are decât să meargă la Beins, să vadă neperitoarele instituțiuni culturale întărite și create de dînsul, gimnasiul reînființat, internatul de băieți, școala și internatul de fete, — și dacă are un picur de sânge românesc în venele sale, nu va putea decât să-l admire, să i se 'nchine.

Puritan, cumpetat, fără pretenții personale, ferindu-se de tămăiere: el dă cu mâna largă sute și sute de mii pentru întărirea culturii tinerimei. An de an, produce câte un nou act de generositate; an de an își câștigă noue titluri la stima generală.

Venirea sa în scaunul episcopesc din Oradea-mare este o adevărată binecuvîntare a lui Dumnezeu. Tocmai atunci a primit conducerea diecesei, când desoluțiunea ei financiară luase proporțiuni înspăimîntătoare și când supremele noastre instituțiuni culturale, sublimile creațiuni ale marelui episcop Samuil Vulcan, au ajuns primejduite.

Și dînsul, prin stăruință și abnegație, nu numai a salvat situațiunea, dar a produs o stare înfloritoare de care nici odată n'a fost, care ne inspiră tuttora mândrie.

Pricepînd înalta sa misiune la aceasta margine extremă a elementului românesc, suprema sa îngrijire a fost d'a întări fortărețele noastre culturale, d'a crea altele noi, bine știind că numai cultura ne poate ridica și susține.

Jubileul unui astfel de bărbat este dar serbătoare pentru tot Românul, căci ziua aceasta este jubilara culturii naționale, este afirmarea idiomului nostru românesc, este triumful unei stăruințe pentru asigurarea existenței noastre.

În ziua aceasta sufletul nostru pare că se 'naltă fericit spre cer; simțim în internul nostru o adiere divină, care ne umple de mîngăere, care ne dă curaj, care ne inspiră tărie în viitor.

Căci nu pierе o națiune, căci are viitor un neam, căruia Dumnezeu îi dă astfel de bărbați.

La mulți ani!

LITERATURĂ.

Sesiunea generală a Academiei Române, precum am mai scris, se va deschide în săptămîna viitoare, marți la 12/25 martie, după miazăzi la 1. Repetăm aceasta, căci unele ziare ale noastre, după cele bucureștene reu informate, au publicat termene neesacte, unele prima martie, altele prima aprilie; ba unul a scris că acuma Academia își va ținea sesiunea de primăvară, par că s'ar întruni și 'n alt anotimp. Locuri vacante, precum am mai scris, sînt trei: doue în secțiunea istorică și unul în ceea a științelor. Ca în toți anii, astfel și de asta dată vom informa exact și detaliat pe cetitorii noștri despre lucrările de frunte ale sesiunii generale.

Ultima rază din viața lui Eminescu. Lucrarea literară pe care am anunțat-o în numărul trecut sub titlul acesta, zece scrisori ale unei doamne din înalta societate ieșană, care a petrecut câteva zile cu Eminescu, a apărut în nr. 1 și 2 al „Arhivei“ din Iași de sub direcțiunea dlui A. D. Xenopol. Cum aceste scrisori au o importanță foarte mare pentru completarea cunoașterii marelui poet, începem a le reproduce în numărul acesta. Ele afară de lumina ce varsă în felul de gândire al poetului, în acelaș timp au farmecul d'a fi scrise atât de frumos și gingaș, că cetitoarele noastre de sigur le vor citi cu cea mai mare plăcere.

O nouă lucrare de canonicul dr. Augustin Bunea. Lucrarea nouă a dlui Augustin Bunea, canonic mitropolitan în Blaș și membru corespondent al Academiei Române, a și apărut. Ea poartă titlul: „Vechile episcopii românești a Vadului, Geoagiului, și Belgradului“. Distinsul autor se ocupă cu multă pîntrundere de chestiunea pe care o studiază și pe temeiul unor documente noue varsă lumină în chaosul episcopiilor românești, căutînd a restabili adevărul despre ele. În deosebi capitlul care tratează despre episcopi calvini românești, var atrage mult luarea aminte a publicului cetitor. Prețul 2 cor. 50 fileri. De vîndare la autorul în Blaș.

Societatea Geografică Română din București a ținut ședințele sale anuale sâmbăta, duminica și luna trecută, sub președința regelui Carol, asistat de principele Ferdinand, în sala universității. În ședința primă secretar general dl *George I. Lahovari* a citit darea de seamă anuală, arătînd că anul trecut Societatea ș-a publicat buletinul pe doue semestre, a continuat marele dicționar geografic, din care acuma se publică al cincile volum și cu acesta opera va fi completă. Dl *D. C. Ollanescu* a ținut apoi o conferință intitulată „Chipul în care ne cunoștem pe noi străinii ca țară și ca popor“ constatînd prin experiența sa făcută ca comisar general al secțiunii române de la expoziția din Paris, marea ignoranță a străinilor despre Români Dl *capitan Pliniceanu*, care a fost mai mult timp în serviciul statului Congo, a ținut o conferință despre aceasta regiune a Africeii. — În ședința a doua dl *Simeon Mehedinți*, profesor de geografie la universitate, a vorbit despre granițe, dezvoltînd tema, că prin cuvîntul „granițe“ nu înțelege demarcațiunea teritorială, ci granițele etnografice și a susținut că granițele firești au înriurire asupra dezvoltării unui popor. Dl *Gr. G. Tocilescu* a vorbit despre escursiunea studenților în Grecia, aducînd omagii primirii grandioase ce s'a făcut Românilor în Grecia. În fine dl

Stefan Hepites a vorbit despre astronomul Căpităneanu, primul astronom român, care a studiat știința aceasta la Paris și la Neapol, și care a încetat din viață în vârstă de 40 ani la Piteșei.

Premiile Academiei Române. *Premiul G. San-Marin*, în sumă de 2.000 lei, dimpreună cu procentele acestui fund până la acordarea premiului (decis. 6 martie 1895), se va decerne în sesiunea generală din anul 1906 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Studiul asupra monopolurilor în România.” (Decis. 5 martie 1901), Terminul prezentării manuscriptelor la concurs este până la 1 septembrie 1905. — *Premiul Princesa Alina Stirbei* se va decerne în sesiunea generală din anul 1910 pentru cea mai bună: „Carte de lectură pentru școlile secundare.” „Aceasta carte va cuprinde în întâia parte descripțiunile ale naturii și ale puterilor naturii și în a doua parte narațiuni despre evenimentele istorice însemnate și despre viața bărbaților celor mari ai națiunii române și ai altor popoare. Descripțiunile sau narațiunile vor fi sau bucăți originale sau traducțiuni bine făcute. În tot cazul, alegerea se va face din tot ce literatura românească sau străină posedă mai clasic și va avea în vedere desvoltarea iubirii naturii și a simțimentelor patriotice și virtuose.” (Din Actul de donațiune.) Premiul este de 8.500 lei, în care sumă se cuprinde premiul autorului și cheltuielile de tipărirea scrierii (de minimum 30 coale de tipar garmond, în 1.000 exemplare, din cari 800 ale autorului și 200 ale Academiei. Terminul prezentării manuscriptelor la concurs este până la 1 septembrie 1909.

TEATRU.

Teatrul Național din București. Sâmbăta trecută s'a dat în beneficiul dlu V. Leonescu, „Phedra”, cu dra Agata Bârsescu. Duminică la miazăzi, „Don Juan de Marara”, seara „Împărăcherile”, comedie localisată.

Concertele simfonice din București, la Ateneu sub conducerea dlu Ed. Wachmann, au început în duminică trecută cu un program bogat, cuprindând bucăți alese din Saint-Saëns, Mozart, Dvorak, Massenet etc.

Concert și teatru în Pâncota. Corul vocal român din comuna Pâncota, comitatul Arad, a dat acolo în 6 martie n. concert popular, după care au jucat piesa „Comoara” localisată de N. Bațas.

PICTURĂ.

Expoziție. Vinerea trecută, la orele 11, s'a deschis, într-una din sălile Ateneului din București, expoziția organizată de „Tinerimea Artistică”, sub înaltul patronaj al principesei Maria. Regina și principesa Maria au bine-voit să asiste la deschiderea expoziției, însoțite de doamnele Olga Mavrojeni, Bengescu și Zoe Râmniceanu. La sosire, regina și principesa Maria au fost întâmpinate de artiștii exponanți, cari Le-au oferit câte un foarte frumos buchet de flori naturale. Dl Stork, sculptor, a ținut apoi o mică cuvântare, mulțumind, în numele tinerimei artistice, Măjestații Sale reginei pentru puternicul sprijin pe care îl dă întru desvoltarea artelor în România și A. S.

R. principesei Maria pentru înalta bună-voință de a acordă patronajul său expoziției organizate. În urmă, dnu Waterstrat, Hartzer, Skohoutil și Horat, au executat, pe vioară, un admirabil și impunător *andante* dintr'un quartet de Mozart. Regina și principesa Maria au vizitat cu deamănuntul expoziția de tablouri și sculptură, exprimând organizatorilor și artiștilor exponanți înalta Lor mulțumire pentru lucrările expuse. Regina a binevoit a reține următoarele tablouri: „La ușa bisericeii” de dl N. Vermont; „Portul Brăila” de dl G. Verona; „Un pastel”, de dl Lukian; „O macedoneancă”, de dl Kimon Loghi, precum și o statueta de bronz „Reflection” de sculptorul Stork. Esc. Sa dl baron de Beyens a reținut tabloul „O țigancă”, de dl N. Vermont. Dna C. Alimăneșteanu a reținut o aquarelă lucrată de principesa Maria, aquarelă al cărei preț de 1000 lei este destinat societății „Tinerimea Artistică.”

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Jubileul episcopului Mihail Pavel. Săptămâna aceasta, vineri la 8/21 martie, s'au implinit 50 de ani, de când Esc. Sa episcopul Mihail Pavel s'a sfințit preot. Diecesă Orădii-mari a voit să serbeze jubileul episcopului său într'un mod imponent, spre a da expresiune cuviincioasă grațitudinii sale. Jubilantul înse a oprit orî ce manifestație. Au voit să vină delegațiunii din Blaș, Gherla, Lugoj, Maramureș, Sălagiu și din alte părți, aducând felicitări de pretotindenii. Serbătoritul înse a rugat pe toți să rămână acasă, căci vrea să petreacă ziua aceea în retragere. Duminică trecută în. Pr. Sa a celebrat în catedrală, dimpreună cu canonicii și cu preoții locali. La sfârșit s'a cântat un Te-Deum solemn. După liturghie a primit la reședință felicitările capitlului, ale preoțimii locale și ale inteligenței mirene cu doamnele. A doua zi a plecat la moșia sa de la Slatina în Maramureș, să petreacă acolo, retras de sgomotul lumii, ziua mare. Vineri la 21 martie n. s'a serbat în catedrală Te Deum, celebrând prepositul Teodor Kóváry, cu toți canonicii și clerul oradan, asistând inteligența și poporul. Asemenea Te-Deum s'a serbat în aceeași zi în toate bisericile din diecesă. S'au trimis multe depeșe de felicitare la Slatina.

Distincțiunea episcopului Mihail Pavel. În mijlocul serbării generale, vrednicul Prelat primește și din partea tronului cea mai înaltă recunoștință. Aflăm tocmai în momentele aceste, că Maj. Sa monarcul i-a conferit, din incidentul acestui jubileu, ordul Coroanei de fer. cl. I, care e în legătură cu rangul de „baron”.

Memorandul episcopatului gr. or. român. Joia trecută, la 13 l. e., Maj. Sa monarcul a primit în audiență în castelul regal din Buda, episcopatul gr. or. român, însărcinat din partea delegațiunii congresuale a prezintă un memorandum în chestiunea mănăstirilor, afară de Hodoș-Bodrog, remase în posesiunea sârbilor. Episcopatul a fost reprezentat prin arhiepiscopul și mitropolitul Ioan Meșianu și prin episcopul Nicolae Popea. În. Pr. Ssa mitropolitul a adresat Maj. Sale o scurtă alocuțiune, după care a predat memorandumul. Monarcul a primit foarte afabil deputațiunea. Sâmbăta trecută Es. Sa mitropolitul a fost invitat la prânzul de curte.

Darurile noue ale dlui Sava Șomănescu. Dl Sava Șomănescu, mare proprietar în România, a mai oferit ministerului instrucțiunii publice încă 80 pogoane de pământ pentru școlile de agricultură și anume: 40 pogoane în Pesteaua-Jiù, județul Gorj, și 40 pogoane în comuna Sopot, județul Dolj. A mai oferit teren și material de lemnărie și zidărie pentru clădirea localurilor de școală în acele localități, iar până atunci a oferit localuri provisorii în cari să fie instalate școlile.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Petru Colțeu*, învățător în Dumbra-
vița-mureșană, s'a logodit cu dșoara *Silvia Cornelia
Popa* din Chelmac. — Dl *Traian Cărăbaș* și dșoara
Adalberta Adam s'a logodit în Belinț.

Serbarea memoriei lui V. A. Urechia. Societatea „Tinerimea Română” din București a ținut de curând o mare festivitate cu ocaziunea inaugurării bustului mult regretatului V. A. Urechia în sala de ședință a societății. La această serbare a asistat un public numeros și ales. Lângă tribună eră așezat pe un frumos pedestal bustul regretatului naționalist V. A. Urechia acoperit de tricolorul românesc și înconjurat de bogate și frumoase flori naturale. Bustul a fost dăruit de sculptorul Bălăcescu. Societatea a hotărât ca așezarea bustului în sala de ședință să se facă cu o deosebită solemnitate, spre a arăta lumii cum se venerază memoria acelor cari o viață întreagă au luptat pentru binele țării. Dl Nicolae S. Dumitrescu, președintele societății și-a dezvoltat în timp de aproape o oră conferința sa: Vasile A. Urechia ca naționalist. Conferențiarul arată mai întâi motivul serbării. Societatea primind bustul de la dl Bălăcescu, pentru care îi exprimă vtile sale mulțumiri, i s'a dat cea mai frumoasă ocaziune de a-și arăta recunoștința către acela care a fost un puternic sprijinitor al societății și un luptător de frunte pentru neamul românesc. Arată apoi activitatea națională a lui V. A. Urechia, încă de pe când eră tinăr. Face biografia lui Urechia, pomenind marele opere săvârșite de el pe terenul național și spune că este cel care a tras linia de unire între popoarele latine din occident și noi, și termină dând ca exemplu tinerelor generații ale neamului românesc pe acel mare bărbat al țării. Conferențiarul a fost dese ori intrerupt de aplausele publicului. După terminarea conferinței, tricolorul care acoperia bustul se desface pentru ca publicul să vadă figura blândă și inteligentă a aceluia care peste o jumătate veac a muncit pentru neamul românesc. Publicul aplaudă frenetic la vederea bustului. După aceasta începe concertul, la care au luat parte dra Cionca, dnii N. Hagiescu, C. Grigoriu, I. Dănescu și V. Panaitescu. Bătrânul și talentatul artist N. Hagiescu se sue la tribună și recitează câteva poesii cu caracter național cum și câteva anecdote populare. Meritosul artist a fost foarte aplaudat. Dșoara Aurelia Cionca a executat la piano câteva bucăți clasice și apoi câteva bucăți naționale. După concert o parte de public s'a retras iar la orele 11 a început dansul care a durat până la orele 4 despre ziuă, în cea mai mare animație.

O conferință a dlui dr. Victor Babeș Dl profesor dr. Victor Babeș și-a dezvoltat săptămâna trecută în amfiteatrul institutului de bacteriologie din București interesanta dsale conferință despre „Epidemiile de choleră și pestă”. Sala eră literalmente plină de lume. Dsa a ținut încordată atenția numeroasei asistențe, aproape o oră și jumătate, în care timp a expus foarte detaliat de unde pornesc și cum se propagă epidemiile de choleră și pestă și măsurile de profilaxie. La urmă, savantul conferențiar a arătat publicului, prin diferite proiectiuni foarte bine reușite, microbii cholerei și pestei.

† **Arcadie Ciupercovică**, mitropolitul gr. or. român din Bucovina, a încetat din viață, la Cernăuți marți la 5/18 martie, în etate de 79 ani. Bolind de mult timp și simțindu-și apropierea morții, a predat în joia trecută conducerea diecesei episcopului dr. V. V. Repta.

Călinarul săptămânei.

Dum. 2-a în Post. Ev. de la Marcu. c. 2, gl. 6, v. 6.
Soarele răsare 5 o. 58 m. dim — Apune 6 o. 16 m. p. m.

Diua sept.	Călinarul vechiu	Călin. nou
Duminecă 10	S m. Condrat.	23 Flori. Victori
Luni 11	C. p. Sofroniu.	24 Archir. Gavril
Marti 12	C. p. Teofan Ev.	25 † <i>Bunăvesti</i>
Mercuri 13	C. p. Nicefor	26 Emanuil
Jo 14	Benedic. și Alex.	27 Hubert
Vineri 15	Sf. mrt. Agapiu	28 <i>Vinerea pat.</i>
Sămbătă 16	Sf. m. Savin Papa	29 Eustachius

Proprietar, redactor responsabil și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂ NR. 14/296 b.)

BIHOREANA

institut de credit și economii
societate pe acții

în ORADEA-MARE.

Capital social 600.000 coroane.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 5%. Darea după interesele de depuneri o plătește institutul.
2. Acoardă împrumuturi ipotecare.
3. Acoardă împrumuturi simple țărăneșe pe obligațiuni cu cavenți (credite personale țărăneșe).
4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretensiuni sigure către casse publice cu scadențe fixe.
5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).
6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipotecară, sau de alta natură.
7. Îngrigese afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

1-10

Direcțiunea.